

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
INNOVATSION RIVOJLANISH VAZIRLIGI**

**TOSHKENT VILOYATI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI**

**“YANGI O‘ZBEKISTONDA PEDAGOGIK
TA‘LIM INNOVATSION KLASTERINI
RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI”
MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-AMALIY
ANJUMAN MATERIALLARI**

(20-21 MAY)

1-QISM

CHIRCHIQ – 2022

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI INNOVATSION RIVOJLANISH VAZIRLIGI
TOSHKENT VILOYATI CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

**“YANGI O‘ZBEKISTONDA PEDAGOGIK TA‘LIM INNOVATSION
KLASTERINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI” MAVZUSIDAGI
XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN MATERIALLARI**

МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО И СРЕДНЕГО СПЕЦИАЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН
МИНИСТЕРСТВО ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН
ЧИРЧИКСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ
ТАШКЕНТСКОЙ ОБЛАСТИ

**МАТЕРИАЛЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ «ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО
ИННОВАЦИОННОГО КЛАСТЕРА»**

MINISTRY OF HIGHER AND SECONDARY SPECIALIZED
EDUCATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN
MINISTRY OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE
REPUBLIC OF UZBEKISTAN
CHIRCHIK STATE PEDAGOGICAL INSTITUTE OF TASHKENT REGION

**MATERIALS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE ON THE THEME OF "PROSPECTS FOR THE
DEVELOPMENT OF INNOVATIVE CLUSTER OF PEDAGOGICAL
EDUCATION IN NEW UZBEKISTAN"**

VOLUME 1

May 20.21, 2022

CHIRCHIK CITY

Nortajova Z. A. Ona tili va O'qish savodxonligi darslariga integrativ yondashuv texnologiyasini takomillashtirish	505
Ochilov F. I., Xusanova N. B. Boshlang'ich sinfda tabiatshunoslik darslari samaradorligini oshirishning didaktik shart-sharoitlari	507
Otamuratova S. Sh., Eshchanov E. U., Masharipov A. T. Organik kimyo kursining "kislородli organik birikmalar" bo'limini o'qitishda intellektual o'yinlardan foydalanish	511
Otajonova N.B., Sapayeva D.O. Methodology of formation of problem solution skills in primary school	513
Raupova M. H. Biokimyo va molekulyar biologiya fanini o'qitishda ijodiy o'yinlar.....	515
Rahimova F.A. Boshlang'ich matematik ta'limda masalalar yechish orqali kognitiv kompetensiyalarni shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari	518
Rahmatullayeva G. M., Meliboyeva G. S. "Eritmalar" mavzusini glossariy trening metodi asosida o'qitish metodikasi	520
Салохитдинова Н. М. Бошланғич таълимда интеграциялашган таълимни такомиллаштиришнинг методик асослари (Аниқ ва табиий фанлар мисолида)	522
Сатторов В.Н. Дидактик ўйин технологияларининг тавсифи, имкониятлари ва улардан фойдаланиш шартлари	526
Сиддикова Ш. А. Участие Узбекистана в международной программе оценивания знаний для повышения качества образования	530
Tursunov I. G., Andayeva L. Q. O'quvchilarda fizika fani bo'yicha ta'lim kompetensiyalarini shakllantirish	533
To'xtaniyozova F., Komilov Q. O'. Mutaxassisligi kimyo bo'lmagan yo'nalishlar uchun kimyo darslarida didaktik o'yinlardan foydalanish	536
Тожибоева Г. Р., Убайдуллаева У. Формирование антикоррупционного мировоззрения учащихся начальной школы на уроках «Воспитание»	
Тешабаева З.С. Бўлажак тарбиячи-педагогларда касбий мотивацияни шакллантиришнинг дидактик имкониятлари	540
Умарова З.А., Муминова Н.Ё. Бошланғич синф ўқувчиларини ихтисослаштирилган таълим муассасаларига тайёрлаш.....	543
Ummatova M. E., Shukurova M. B. Zoologiya darslarida "Atamalar zanjiri" uslubidan foydalanish	544
Ummatova M. E., Xujanova M. M. Zoologiya darslarida "Case-study" texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati	547
Усмонова Л. М. Инновацион ёндашувлар асосида кимё ўқитиш методикасини такомиллаштиришнинг шакл ва услублари	554
Халилова М.Р. 2020 йил Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 31-декабрдаги 824- Қарори амалиётда	557
Xamdamova M. E. Boshlang'ich sinf ona tili darslarida ta'limning zamonaviy metodlari	559
Shermatov M. N., Musayev I. M. 5-7 sinf jismoniy tarbiya darslarida "voleybol" sport turi elementlarini o'rgatish uchun qollaniladigan harakatli o'yinlar	562

use of didactic materials, interesting games with facts about the lives of children during the lesson - the events around them will help to increase the effectiveness of the lesson.

It is clear that conscious mastery involves not only the mind of the learner, but also the direct active participation of the senses of his will. The student is required to have a certain emotional response to the reading process. Only then will the complexity of the problem be reduced and it will be easier to solve it. Using different methods to solve problems in general and What is known?, What is unknown?, How is the action taken?, What is the last action? It is advisable to open the content of questions such as.

Literature

1. L.P. Stoylova, A.M. Pishkalo Basics of elementary mathematics course, T., 1991
2. N.B.Otajonova Cluster method in organizing mathematics lessons, Scientific progress // 2021, №2(2), 64-66

BIOKIMYO VA MOLEKULAR BIOLOGIYA FANINI O'QITISHDA IJODIY O'YINLAR

Raupova Mehrinigor Haydarovna
Biologiya kafedrası o'qituvchisi, Buxoro davlat universiteti

Ta'lim jarayonida vujudga keltirilgan muammoli vaziyatlarni o'quvchilar guruhining o'zaro hamkorlikda avval o'zlashtirgan bilim, ko'nikma va malakalarni ijodiy qo'llash va izlanishi orqali hal etishga zamin tayyorlaydigan didaktik o'yinlarni ijodiy o'yinlar deb atash lozim. [1:18.]

Biokimyo va molekulyar biologiya fanini o'qitishda ijodiy o'yinlardan "Oqsillar biosintezi", "Moddalar almashinuvi", "Energiya almashinuvi"ni o'rganishda foydalanish maqsadga muvofiq. Jumladan, "Oqsillar biosintezi" mavzusini o'rganish davomida o'quvchilar teng sonli guruhlarga ajratilib, ularni shartli ravishda "Translyatsiya", "Transkripsiya", "Posttranslatsion modifikatsiya" va h.k belgilanadi. Har bir "mutaxassislar" ijodiy izlanib, go'yoki fanda yangiliklar kashf etadilar. O'qituvchi tomonidan tavsiya etilgan topshiriqlarni bajarib, ko'rgazmali qurollarga tayangan holda, o'z javoblarini asoslaydilar.

Mazkur didaktik o'yinli darslarda hamma o'quvchilar hamkorlikda ishlaydilar, avval o'zlashtirgan bilimlarini yangi vaziyatlarda qo'llab yangi bilimlarni egallaydilar. Bu esa o'quvchilarning o'z bilimlariga, iqtidoriga ishonch uyg'otadi va har bir o'quvchi sidqidildan hamda jiddiy tayyorgarlik muvaffaqiyat garovi ekanligini anglagan holda bilim olishga kirishadi.[3:30.]

Dars mavzusi: Oqsillar biosintezi.

Darsning ta'limiy maqsadi: O'quvchilarni tirik organizmlarda kechadigan oqsillar biosintezi jarayoni, uning bosqichlari, ahamiyati bilan tanishtirish.

Darsning tarbiyaviy maqsadi: O'quvchilarga oqsil biosintezini tushuntirish orqali o'quvchilarning ilmiy dunyoqarashini kengaytirish, ekologik tarbiyalash, kasbga yo'llash.

Darsning rivojlantiruvchi maqsadi: O'quvchilarda oqsillar biosintezini to'grisida bilimlarni, darslik ustida mustaqil ishlash va ijodiy fikr yuritish ko'nikmalarini rivojlantirish.

Darsni jihozlash: Oqsillar biosintezini jarayonini ifoda etuvchi ko'rgazmalar, multimedialar, slaydlar.

Darsda foydalaniladigan texnologiya: Didaktik o'yin texnologiyasi (ijodiy o'yin).

Asosiy tushunchalar va tayanch bilimlar: Biosintez, translatsiya, transkripsiya, posttranslatsion modifikatsiya, DNK, RNK va uning turlari, fermentlar, aminokislotalar.

- Darsning borishi:
- Tashkiliy qism.
- O'quvchilarni dars mavzusi, maqsadi va borishi bilan tanishtirish.
- Yangi mavzuni o'rganish: [6]

O'qituvchi yangi mavzuni o'rganishdan oldin o'quvchilarni teng sonli 4 ta guruhga ajratadi va ularga muayyan sohada faoliyat ko'rsatadigan "olimlar" maqomini beradi.

Jumladan, I guruh olimlari "Transkripsiya" jarayonini tahlil olimlar maqomiga ega bo'lib, matndagi DNK zanjiriga qo'shilish, RNK zanjirining inisiasiyasi, RNK zanjirining elongatsiyasi, RNK zanjirining terminatsiyasi bo'yicha materiallarni o'rganib chiqib ma'ruzaga tayyorlaydilar va quyidagi jadvalni to'ldiradilar:

Transkripsiya jarayoni bosqichlari	Transkripsiya jarayoni bosqichlarining mexanizmi
DNK zanjiriga qo'shilish	
RNK zanjirining initsiasiyasi	
RNK zanjirining elongatsiyasi	
RNK zanjirining terminatsiyasi	

II guruh olimlari "Translyatsiya" jarayoni ustida ilmiy ish olib boruvchi olimlar maqomini olib, matndagi rekognitsiya, inisiasiya, elongatsiya, terminatsiya haqidagi ma'lumotlarni o'rganib ma'ruzaga tayyorlaydilar va quyidagi jadvalni to'ldiradilar:

Translyatsiya jarayoni bosqichlari	Translyatsiya jarayoni bosqichlarining mexanizmi
Rekognitsiya	
Initsiasiya	
Elongatsiya	
Terminatsiya	

III-guruh olimlari "Posttranslatsion modifikatsiya" jarayonini o'rganuvchi olimlar maqomini olib, bu jarayonning bosqichlari haqidagi ma'lumotlarni o'rganib ma'ruzaga tayyorlaydilar va quyidagi javalni to'ldiradilar:

Posttranslatsion modifikatsiya jarayonining turlari	Posttranslatsion modifikatsiya jarayonining mexanizmi
Qo'shimcha C qo'shilishi	
Qo'shimcha CH ₃ CO ⁻ qo'shilishi	
Qo'shimcha CH ₃ ⁻ qo'shilishi	
Qo'shimcha PO ₄ ⁻ qo'shilishi	

IV-guruh olimlari "Biosintez" jarayoni bilan ish olib boruvchi olimlar matndagi jarayonning ahamiyati va u buzilsa yuzaga kelishi mumkin bo'lgan kasalliklar bo'yicha ma'lumotlar tayyorlaydilar.

"Olimlar" o'zlariga belgilangan mavzuning tegishli qismini o'rganib bo'lganlaridan so'ng, ko'rgazmali qurollar asosida ma'ruzalarini bayon qiladilar. Guruhlar o'rtasida savol-javob, o'quv bahsi o'tkaziladi.

O'quvchilarning yangi mavzu bo'yicha o'zlashtirgan bilimlarini nazorat qilish va baholash darslikda berilgan topshiriqlar asosida o'tkaziladi.

- Darsni yakunlash.
- Uyga vazifa berish.

Adabiyotlar

1. Даутова, О.Б. Профессиональная компетентность педагога-воспитателя. - Санкт-Петербург : Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2005- С. 8-20.
2. Вербицкий, А.А. Компетентностный подход и теория контекстного обучения. - Материалы к четвертому заседанию «РОССИЯ в Болонском процессе: проблемы, задачи, перспективы» методологического семинара – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. С. 5.
3. Байбородова, Л.В. Сопровождение образовательной деятельности сельских школьников. - Ярославль; М., С.30.
4. Землянская, Е.Н. Учебные проекты в экономической подготовке школьников // Школьные технологии.- Россия , 2005. - № 4-Б. 85-92.
5. Колесникова И. А. Педагогическое проектирование: Учеб. пособие для высш. учеб. заведений / И.А.Колесникова, М.П.Горчакова-Сибирская; Под ред. И.А. Колесниковой.- М: Издательский центр «Академия». - М., 2005. Б. 21.
6. Толипова Ж.О. Биологияни ўқитишда педагогик технологиялар. Педагогика олий ўқув юртлари 5140400 Биология ва инсон ҳаётий фаолияти муҳофазаси мутахассислиги талабалари учун дарслик. Тошкент-2007. Б. 164.